

PROTOKOLL

fra møte i Fylkesstyret i Trøndelag

Møtedato 30.06.2020
Møtetid 8:30
Møtested Telefonmøte

Vår dato: 08.07.2020
Utvalgssekretær Trøndelag Bondelag
Telefon

Sak 19/00822

Som medlemmer møtte:

Kari Åker, Erlend Fiskum, Annette Brede, Petter Harald Kimo, Bjørnar Schei, Gunnar Alstad, Eivind Såstad Mjøen, Tove Schult, Inder Oldervik (1.vara), Anne Drugli (STBK), Grete Beate Sunnset (STBU)

Forfall:

Kari Toftaker

Innkalling og saksliste
Vedtak: Godkjent

Korte orienteringer i slutten av møte:

- Ledersamling i Norges Bondelag 25. juni
- På tur med Høyres Landbruksnettverk
- Ferieavvikling
- Arbeid med klynge jord
- To dagers styremøte 24. og 25. august på Øyna (Inderøy)

Saker til behandling

47/20 18/00127-14 Oppnevning av medlem til arbeidsutvalget i Trøndelag Jordvern

Vedtak

Saken utsettes til styremedlem Kari Toftaker, som er foreslått inn i Jordvern Trøndelag, deltar på styremøte.

Saksutredning

Jordvern Trøndelag har sendt forespørsel til Trøndelag Bondelag om å oppnevne ny representant til arbeidsutvalget etter at Lorns Olav Aunsmo satte sin posisjon i jordvernalliansen til disposisjon slik at styret i Trøndelag Bondelag har en representant inn i Jordvernalliansen.

I henhold til vedtak om arbeids- og oppgavefordeling for styret i Trøndelag Bondelag 2020 – mars 2021 er det ikke oppnevnt representant til Jordvern Trøndelag. Administrasjonen anbefaler at denne posisjonen sees i sterk sammenheng med fagansvarsområde «jordvern og arealbruk». Dette fagområdet er tildelt styremedlem Kari Toftaker.

48/20 20/00231-4 Regional strategi for klimaomstilling i Trøndelag

Vedtak

Trøndelag Bondelag oversender uttalelse til regional strategi for klimaomstilling i Trøndelag.

Saksutredning

Trøndelag Fylkeskommune har utarbeidet [forslag til regional strategi for klimaomstilling](#) i Trøndelag. Trøndelag Bondelag har ikke vært delaktig i denne strategien som kan få konsekvenser for landbruksnæringen i regionen. Administrasjonen kan heller ikke se at andre landbruksinteresser har bidratt i denne prosessen. Det er ellers tydelig at både landbrukets klimaplan og andre prosesser som Trøndelag Bondelag har vært delaktig i har vært en del av grunnlaget til strategidokumentet som nå er på høring.

Det er viktig å skille mellom tiltak som er rettet mot klimagassreduksjon og tiltak som kommer som følger av et endret klima. Klimaomstillingsstrategien har tiltak som berører begge temaene, det har vært en fordel at dokumentet har vært tydeligere på dette. Forslag til uttalelse fra Trøndelag Bondelag:

Uttalelse til regional strategi for klimaomstilling I Trøndelag

Trøndelag Bondelag viser til regional strategi for klimaomstilling i Trøndelag som har høringsfrist 1. juli og er positiv til strategien. Norges Bondelag har engasjert seg bredt i høringen av KlimaKur 2030 hvor Trøndelag Bondelag og Trøndelag Fylkeskommune allerede har hatt god dialog om klima og klimagassreducerende tiltak. Vi har ikke vært like delaktig i klimaomstillingsstrategien som nå er på høring, dette er uheldig for at næringen skal ta eierskap i tiltakene. Trøndelag Bondelag viser til de 8 tiltakene som er fastsatt gjennom Landbrukets Klimaplan, det er spesielt aktuelt å merke seg satsingen på biogassanlegg hvor landbruksnæringen har forpliktet seg til å levere 30% av husdyrgjødsel til biogassproduksjon innen 2030. Dette er relevant i Trøndelag og Midt-Norge hvor vi sammen med fylkeskommunene har bidratt til en sterk satsing som har satt Trøndelag i en ledende posisjon innen biogass. Det ligger fortsatt store muligheter her og vi ønsker å knytte det gode forsknings- og utviklingsmiljøet på disse prosessene.

Trøndelag Bondelag oppfordrer Trøndelag Fylkeskommune til å ha et tydeligere skille på tiltak som retter seg mot klimagassutslipp og behovet for klimaomstilling som følge av klimaendringene. Landbruksnæringen har et tydelig mandat hvor matproduksjon har høyest prioritet. Næringen må selv ta del i prosessene som legger føringer for fremtidig matproduksjon i Trøndelag, også i klimaomstillingsstrategier. Uten at næringen har eierskap til prosessen som ligger bak tiltakene vil ikke måloppnåelsen være god.

Trøndelag Bondelag påpeker at dreneringstiltak er et viktig klimatiltak i landbruket, både for optimalisering av produksjonen, som bidrar til mer karbonbinding i jorda, men også for å tilpasse næringen de endrede klimaforholdene. Dette kommer godt frem i strategien hvor det blant annet pekes på åpning av bekkeløp som klimaomstillingstiltak. Dette er for øvrig et tiltak som i de tilfeller at bekkeåpningen skjer på dyrket mark vil redusere matproduksjonen. Det er behov for å ha et sterkt fokus på jordvern i Trøndelag, bygging av ny E6 og E39 vil medføre betydelig reduksjon av matjord. Landbruksnæringen står ovenfor en stor utfordring med tap av store produksjonsarealer som vil ha en effekt på matproduksjonen i regionen. Stortingets forbud mot

nydyrking av myrområder medfører at disse arealene som tapes vanskelig lar seg erstatte. For å opprettholde og helst videreutvikle landbruket i Trøndelag er vi helt avhengig av et sterkere jordvern. Trøndelag Bondelag oppfordrer Trøndelag Fylkeskommune som plan- og bygningsmyndighet, til å jobbe aktivt med å implementere jordvernstrategier i planverket sitt, også i klimaarbeidet.

Trøndelag Bondelag er positiv til at klimaomstillingsstrategien til Trøndelag Fylkeskommune legger opp til høyere utnyttelse av beiteressursene. I den forbindelse er vi forpliktet til å opplyse Fylkeskommunen om de utfordringene beitenæringen i Trøndelag står ovenfor. I flere deler av fylket vårt har nå store utfordringer med rovvilt, spesielt er utfordringer knyttet til Bjørn i Fosen og Grong blitt en stor belastning, når beitedyr må vike i beiteprioriterte områder skaper det stor usikkerhet og frustrasjon for beitenæringen. I dialog med reindriftsnæringen hvor rein på innmark blir diskutert blir det pekt på store utfordringer med jerv som er med på å lede reinen ned på innmarka, dette i tillegg til klimatiske forhold som mer is og dårligere mattilgang om vinteren. Utviklingen i landet generelt har ført til en sterk reduksjon av antall aktive gårdsbruk, men med større og mer intensive bruk som har opprettholdt produksjonen, dette har medført at det er færre gårdbrukere som har eierskap i beitenæringen. Tidligere småbruk blir mer og mer tatt i bruk som fritidsboliger og ordinære boliger, hvor gjerdeplikten ikke blir opprettholdt. Dette bidrar til store utfordringer for beitenæringen hvor beitedyr tar seg inn på innmark og kommer over i områder de ikke har beiterett. Konfliktnivået er høyt i disse sakene og det er en tydelig polariserte utvikling mellom aktørene. Dersom Trøndelag skal lykkes med å ta i bruk beiteressursene må næringen få et betydelig løft for å møte disse utfordringene.

Landbruksnæringen i Trøndelag har et spesielt behov for strategier for tilpasninger til klimaendringene. Trøndelag Bondelag viser til landbrukets klimaplan i sin helhet som næringen står bak angående tiltak rettet mot klimagassreducerende tiltak. Regionen har behov for sikring av landbruksarealer mot tørke, flom, ras og stormflo. Dette vil være viktige beredskapstiltak i et klimaperspektiv med prognoser om et «villere» vær som sikrer matproduksjonen i Trøndelag. Vi har behov for at NVE får et utvidet mandat til å fortsette den viktige jobben de har gjort med blant annet å kartlegge kvikkleire og rasfarlige områder. Vi trenger trygge rammer for beredskapen, også i landbruksnæringen.

49/20 20/00534-1 Prosjekt Kartlegging av arealer til ulike typer matproduksjon i Trøndelag

Vedtak

Fylkesstyret i Trøndelag Bondelag inngår et samarbeid med Hedmark Bondelag og Oppland Bondelag om kartlegging av arealer til ulike typer matproduksjon i Innlandet og Hedmark, i første omgang for vekstgruppene matkorn, fôrkorn og gras. Signering med NIBIO kan gjennomføres. Fylkesstyret forutsetter at det jobbes videre med ekstern finansiering.

Saksutredning

Det ble i det tidligere Sør-Trøndelag Bondelag vedtatt å opprette en arbeidsgruppe etter årsmøtet til Sør-Trøndelag Bondelag i mars 2019 hvor Rissa Bondelag fremmet en sak om soneinndeling areal- og kulturlandskapstilskudd (AK-tilskudd) og effekt av kommunesammenslåing. Kommunesammenslåinga medførte at nykommunen, Indre Fosen, fikk to soner for AK-tilskudd.

Det ble i styremøtet til Sør-Trøndelag Bondelag 7. mai 2019 satt ned en arbeidsgruppe som skulle se på soneinndeling AK-tilskudd med arbeidsfrist 1. september 2019. Arbeidet i gruppa skulle gi en konklusjon om det er hensiktsmessig å løfte saken nasjonalt eller ikke. Arbeidsgruppa har bestått av: Petter Harald Kimo (Rissa), leder, Knut Johan Singstad (Hemne), Kristine Ek Brattset (Rennebu) og Ola Bjørkøy (Meldal).

Arbeidsgruppa ble gitt følgende mandat: Klargjøre hva som er målet med arbeidet, bakgrunn for dagens sonegrenser, vurdere konsekvenser med det å sette i gang et arbeid med sonegrenser og hvilke tiltak kan igangsettes for å nå målet.

Link til kart og tabell for soneinndeling arealtilskudd finner dere her:

<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/miljo-og-okologisk/areal-og-jordvern/arealtilskudd/attachment/71002?ts=1656134fbf8>

Alle kommuner i det tidligere Sør-Trøndelag og Fylkesmannens landbruksavdeling ble etter møtet i arbeidsgruppa 25. juni 2019 bedt om å gi innspill på bakgrunn/historikk for dagens sonegrenser på AK-tilskudd, fordeler og utfordringer/ulemper de ser med dagens soneinndeling isolert sett, og hvordan gårdbrukere i kommunene kommer ut med AK-tilskudd, distriktstilskudd kjøtt og melk samla sett.

Fylkesmannens landbruksavdeling og kommunene Åfjord, Trondheim, Røros/Holtålen, Oppdal, Hitra/Frøya, Orkdal/Meldal, Indre Fosen og Rennebu ga tilbakemeldinger.

Oppsummert svar fra kommunene i arbeidsgruppa kommet i løpet av sommeren 2019:

- AK-tilskudd jevnt over ikke noe problem i kommunene, men skjønner det kan bli mer uro/misnøye når kommer slås sammen og det blir ulike AK-soner innen ny-kommunen.
- Innhente opplysninger om noe rører seg i andre fylker: Årsmøtet i Norges Bondelag hadde innlegg fra bl.a Østfold som gikk på at ikke alt landskap er flatt og egnet til korndyrking.
- Distriktstilskudd kjøtt og melk, mer bråk rundt soneinndelingene der.
- Ta hensyn til at klimasoner er ulike innenfor kommunene.
- Hvis vi rører i AK-tilskuddet og gir det oppmerksomhet, så kan det starte uro.

Allerede i møtet i arbeidsgruppa 25. juni 2019 lanserte Ola Bjørkøy en idé om at med dagens digitale samfunn og muligheter så må det la seg gjøre å innføre et kart med soneinndeling på gårdsnivå. Dette er også nevnt som en mulig tiltak og ønske om å gjennomføre et forskningsprosjekt på om det kan la seg gjennomføre i Indre Fosen kommune.

Fylkesmannens landbruksavdeling har gitt tilbakemelding på bakgrunn og historikk og anbefaler at vi ser på en evaluering av AK-tilskuddet i 2016 som NIBIO gjorde:

https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/bitstream/handle/11250/2427109/NIBIO_RAPPORT_2016_2_150.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vi kan bite oss merke i siste avsnitt i sammendraget:

Ved bruk av informasjonsteknologi kan differensierte tilskuddsordninger forvaltes i systemer som fortsatt gjør det enkelt både å søke om og administrere disse ordningene. Slike systemer vil også kunne gi god forutsigbarhet med hensyn til kombinerte kostnader når satser og differensierings-ordninger justeres. Økt bruk av informasjonsteknologi i tilskuddsforvaltningen kan derved være et forenklingstiltak som åpner for mer målrettede tilskuddsordninger, uten at dette går på bekostning av målet om en enklere og mer effektiv forvaltning.

Hvis vi tar dette avsnittet fra NIBIO-rapporten sammen med Ola Bjørkøy sitt forslag om gårdskart med soneinndeling ut fra klimaforhold, jordtyper, produksjon, arealtype, himmelretning mm, og innspillet fra Indre Fosen kommune som ønsker et forskningsprosjekt for å få inn AK-sonene på gårdskart med inndeling i lokale forhold på gården samt at så godt som alle som har svart nevner at det er forskjeller i klimatiske forhold for jordbruksproduksjonen innen kommunen, så kan vi kanskje si at digitale kart hvor arealtilskudd beregnes på gårdsnivå er et spor/tiltak vi skal følge videre? I så fall hvordan.

I møte i arbeidsgruppa 17. september 2019 er det enighet om at følgende konklusjon/tiltak legges fram for fylkestyret i Sør-Trøndelag Bondelag:

Arbeidsgruppa foreslår at det initieres et forskningsprosjekt med piloter i tre kommuner hvor det utvikles og tas i bruk digitalt verktøy med kart på gårdsnivå/landbrukseiendom og det på gårdsnivå/skifter legges inn hvilken AK-sone skiftene hører til. Tilskudd til de ulike sonene legges inn, det samme med distriktstilskudd melk og kjøtt. Forskningsprosjektet skal gi svar på hvordan gårdene kommer ut av det med tilskudd og om det kan anbefales å gjøre dette nasjonalt. Forskningsprosjektet må være et samarbeid mellom fagfolk i landbruket og fagfolk innen IT og dataflyt. Det må også avklares hvordan dette kan finansieres.

I første omgang foreslås forslaget løftet inn til Fylkesmannen i Trøndelag for å gi prosjektet mer innhold og forslag til hvordan det kan tas videre. I sørdelen av Trøndelag mener arbeidsgruppa det vil være interessant å gjennomføre prosjektet i kommunene Rennebu, Indre Fosen og Åfjord for å sammenligne om det vil utgjøre en forskjell i forhold til dagens soneinndeling. Resultatet her vil peke ut om dette er å anbefale om det skal gjøres nasjonalt. Faktorer som arbeidsgruppa mener må legges til grunn for å peke på hvilke soner ulike skifter på gården vil havne under må være jordsmonn/jordprøver, «klimasone», middeltemperatur, nedbør, høyde over havet, helling (sør, nord), minstekrav på avling. Her må det gjøres et «definisjonsarbeid» for de ulike sonene. En må også se på hvem som kan avgjøre sonene på gårdsnivå.

Med dagens digitale løsninger mener arbeidsgruppa at dette skal la seg gjøre. Det kan bli arbeidskrevende å innføre, men når verktøyet er klart og gjort brukervennlig både for gårdbruker og forvaltning, så mener vi at dette er en forenkling mange kan bli fornøyde med.

Vedtak i styret til Sør-Trøndelag Bondelag 24. september 2019:

Fylkestyret i Sør-Trøndelag Bondelag sender en henvendelse til Fylkesmannen og evt andre aktører framkommet i diskusjonen i fylkestyret om å se på mulighetene for å få til et forskningsprosjekt (prøveprosjekt) med soneinndeling AK-tilskudd og evt distriktstilskudd kjøtt og melk på gårdsnivå.

Fylkestyret i Nord-Trøndelag Bondelag ble orientert om arbeidet, konklusjonen og vedtaket i Sør-Trøndelag Bondelag, og ga sin tilslutning til at dette er noe det ønskes å gå videre med.

Forslaget ble sendt til Fylkesmannen i Trøndelag i november 2019. Her var svaret at dette er en jobb bondelaget som avtalepart må se på og gjøre, og at vi må forankre hos den andre avtaleparten og organisasjonen sentralt. Fylkesmannen landbruksavdeling var veldig positiv til at piloten/testen gjøres, og foreslo å bruke Grønn Forskning-organisering.

Sjef for Næringspolitisk avdeling i Norges Bondelag svarte i desember 2019 at beskrivelsen av pilotprosjektet tilsier at dette tar opp interessante problemstillinger og er ambisiøst mtp spørsmål som skal besvares. Han viste til at det i jordbruksforhandlingene 2018 ble foreslått å kartlegge enkeltbruk og områder som åpenbart har kommet negativt ut i soneplassering, men forslaget ble kontant avvist selv om det var relativt avgrenset. Han foreslo at vi tar prosjektet inn i innspill til jordbruksforhandlingene 2020, og orienterte om prosjekter i andre fylker. Deriblant Hedmark Bondelag sitt prosjekt Kartlegging av arealer som er egnet for matkorn, fôrkorn og gras i Innlandet.

Forslaget om pilotprosjekt ble tatt med i innspillet fra Trøndelag Bondelag til jordbruksforhandlingene 2020, men på grunn av koronasituasjonen ble det forenklete forhandlinger og dermed «strandet» forslaget der så vi vet ikke hvordan dette ville blitt tatt inn i en ordinær forhandlingssituasjon.

Det har ved flere anledninger vært oppslag i media rundt sonegrenser som anses urimelige, og vi forberedte en pressemelding for å sende ut vårt forslag til pilotprosjekt. Videre har organisasjonssjef Ailin Wigelius hatt samtaler med Hedmark Bondelag angående kartleggingsprosjektet der, og vi har hatt møter for å se på om en deltagelse i kartleggingsprosjektet vil være en bedre inngang til arbeidet med soneinndelinger.

Prosjektet som Innlandet Bondelag (Hedmark og Oppland Bondelag) har søkt og fått UTL-midler hos Fylkesmannen for dreier seg om kartlegging av arealer som er egnet for matkorn, fôrkorn og gras. NIBIO skal foreta kartleggingen, og det er rom for at Trøndelag tar del i dette arbeidet som skal foregå nå i sommer (2020). Målbeskrivelsen er 1. Mer målrettet fokus på hvor det kan dyrkes korn til hvilken kvalitet gjennom mer målrettet satsing i kornprosjektene og målrettet rådgivning. En kartlegging av mulighetsrommet vil kunne bidra til økt måloppnåelse. 2. Bedre målretting av virkemidler for å øke kornproduksjonen. Sikre at diskusjonen rundt soner, hvilke arealer som er egnet for matkorn, fôrkorn og gras blir kunnskapsbasert og ikke basert på antakelser.

Tiltakene kort fortalt er kartlegging som tar utgangspunkt i jordsmonnfigurer, modningsfunksjoner som benyttes til egnethetskart for grønnsaker. Figurene skal vise egnethet for henholdsvis matkorn, fôrkorn og gras. Det kan illustreres på et temakart på kommunenivå, grunnkrets eller eiendomsnivå hvor temakartet også skal kunne tegnes ut med AK-sonegrenser. Høydestatistikk skal også kunne beskrives i kartene.

Det er klargjort at det er plass for Trøndelag å være med i dette prosjektet hvor kartlegging vil foregå i sommer og frist for rapport er i starten av september. Vi ønsker å utvide kartleggingen slik at ulike typer beiter og potet/bær/grønnsaker også blir en del av temakartet. Vi mener det også er hensiktsmessig å kunne utvikle temakart som viser påvirkning av hjortevilt, gås og fredet rovvilt. Men det vil bli i en senere fase, alt etter hvordan en velger å gå videre med materialet.

En utvidelse av kartleggingen til å gjelde mer enn vekstgruppene matkorn, fôrkorn og gras vil fordyre og forsinke prosjektet. Derfor har vi lagt inn i prosjektbeskrivelsen at den utvidelsen av prosjektet vurderer vi når vi har mottatt materialet i rapporten. NIBIO har gitt oss pris og tidsramme for de tre vekstgruppene, og kan sette i gang innenfor Innlandet sitt prosjekt sin tidsplan hvis vi signerer 30. juni. Rapporten skal foreligge 14. oktober 2020.

Det jobbes med finansiering, og regionale tilretteleggingsmidler hos Trøndelag Fylkeskommune er riktig instans for vår del. Vi har fått positive tilbakemeldinger på prosjektet. Søknadsfristen er 15. september, men vi har allerede nå sendt inn prosjektbeskrivelsen og det skal ses på dette før styremøtet vårt. Det vil bli informert i møtet hva de har kommet fram til.

Prosjektbeskrivelse: Kartlegging av arealer til ulike typer matproduksjon i Trøndelag

(Teksten til Innlandet er satt inn og står i kursiv slik at det kan sammenlignes.)

Bakgrunn for prosjektet

Det er et mål for landets landbrukspolitikk at det skal være landbruk i hele landet. En ser også, spesielt i krisetider, at landets selvforsyningsgrad må økes. For å få en best mulig utnyttelse av de norske arealressursene, må det en arealkartlegging til som gir et redskap som viser hvor ulike vekster (matkorn, fôrkorn, gras, frukt, bær, potet og grønnsaker) og matproduksjon med ulike beitedyr er best egnet på de ulike gårdsbrukene i fylket.

Økt matproduksjon har vært i fokus i Trøndelag siden felles landbruksmelding for Trøndelag ble vedtatt i 2010. Prosjektet Kompetanseløft Trøndersk Landbruk ble satt i gang for å gi økt matproduksjon gjennom bedre agronomi, mentorordning for nye bønder og samordna rådgivning i landbruket. Andre gode tiltak for økt matproduksjon er forskningsfelt og rådgivning gjennom Norsk Landbruksrådgivning, vegetasjonskartlegging ved NIBIO, fagskole korn, utvikling av urbant og bynært landbruk, økt satsing på grøntproduksjonen, prosjekter i fjelllandbruket mm.

Kunnskapsgrunnlaget for landbruket i Trøndelag pr 2017 gir tall for at Trøndelag står for litt over 20% av den jordbruksrelaterte produksjonen i landet, 14,5% av jordbruksbedrifter i drift ligger i Trøndelag, men jordbruksareal i drift har gått noe ned i tidsperioden 2000 til 2015. Kunnskapsgrunnlaget viser at det har gått mot færre og større bruk. Antall bruk i drift sett i forhold til det totale antallet landbrukseiendommer i Trøndelag er ca 30% (6100 bruk i drift, 20600 landbrukseiendommer totalt). Jordbruksareal i drift i Trøndelag utgjør 4% av landarealet i Trøndelag mens skogarealet utgjør 27%.

Det vil være hensiktsmessig og riktig med tanke på god utnyttelse av arealressursene i Trøndelag å kartlegge jord- og skogressursene med tanke på hvilken matproduksjon som er best egnet hvor og utvikle et redskap som gir den enkelte gårdbruker mulighet til å utnytte arealressursene på sin eiendom på en god måte. Jordressursen er knapp og landets sjølforsyningsgrad forholdsvis lav.

I dagens samfunnsdebatt, der matproduksjon har en sentral rolle, er det viktig å tilføre faktabasert kunnskap. Kartleggingen vil tilføre debatten kunnskap om hvor det kan produseres matkorn, førkorn og gras. Sett i et jordvernperspektiv er det svært viktig å kunne belyse at jordflytting ikke alltid er løsninga, matkornjord er matkornjord og grasjord er grasjord! Kartleggingen vil også være et viktig redskap i debatten rundt kanalisering og selvforsyning.

Trøndelag Bondelag har kontakt med Hedmark Bondelag (snart Innlandet Bondelag sammen med Oppland Bondelag), og ønsker å inngå et samarbeid med et tilsvarende prosjekt der hvor NIBIO har signalisert at de kan gjøre jobben i begge fylkene i løpet av sommeren 2020. Prosjektet i Innlandet har fokus på vekstgruppene matkorn, førkorn og gras, og vi anser det som hensiktsmessig å delta i felles prosjekt med Innlandet i første omgang slik at også Trøndelag i første omgang har kartlagt arealene i vekstgruppene matkorn, førkorn og gras med leveranse av rapport for dette arbeidet innen medio oktober 2020.

Levert rapport vil gi et utgangspunkt for hvordan vi skal ta kartlegging og utvikling av verktøy videre til å gjelde områder for beiter, poteter, bær, frukt og grønnsaker. Vi må også se på hva som er samfunnsøkonomisk mulig å produsere og ta inn faktoren gårdens kompetanse, ønsker og tradisjon for produksjon.

(Teksten til Innlandet:

Det er et uttalt ønske at kornproduksjonen skal øke. I den forbindelse har det vært gjort mange gode tiltak. De fleste dreier seg om bl.a bedre agronomi, kompetanseheving gjennom utdanning, kornskole, bedre rådgivning, kornkonferanser, avlingskampen, rådgivning gjennom NLR osv.

I tillegg har det vært mye landbrukspolitisk fokus på kanaliseringspolitikken. Hvordan kan vi på best mulig måte stimulere til at de arealene som egner seg best til kornproduksjon blir brukt til nettopp dette? Det er også stor forskjell på om arealer egner seg for matkorn eller førkorn.

3% av landets arealer er dyrket mark. 1/3 av den dyrka marka er egnet til kornproduksjon, og etter sigende skal 1/3 av dette igjen være egnet til matkornproduksjon.)

Formålet med prosjektet og resultatmål

1. Mer målrettet fokus på hvor det kan dyrkes korn av ulike kvaliteter, gras og frukt, bær, potet og grønnsaker, og hvilke arealer som er best egnet til kjøttproduksjon på beite. Dette vil gi en mer målrettet rådgivning på hvilke produksjoner det kan satses på. En kartlegging av mulighetsrommet og analyse av hva som er samfunnsøkonomisk mulig å produsere vil kunne bidra til økt måloppnåelse.
2. Bedre målretting av virkemidler for å øke matproduksjonen, samt sikre at diskusjonen rundt soner og hvilke arealer som er egnet for matkorn, fôrkorn og gras i første omgang, beiter, frukt, bær, potet og grønnsaker i neste omgang, blir kunnskapsbasert og ikke basert på antakelser.

(Teksten til Innlandet:

Hva ønsker vi å oppnå?

1 Mer målrettet fokus på hvor det kan dyrkes korn til hvilken kvalitet gjennom mer målrettet satsing i kornprosjektene og målrettet rådgivning. En kartlegging av mulighetsrommet vil kunne bidra til økt måloppnåelse.

2 Bedre målretting av virkemidler for å øke kornproduksjonen. Sikre at diskusjonen rundt soner, hvilke arealer som er egnet for matkorn, fôrkorn og gras blir kunnskapsbasert og ikke basert på antakelser.)

Målgruppen for prosjektet

Fram i tid er målgruppen bønder. I første omgang er målgruppen ut fra beskrivelsen av formålet et prosjekt som kartlegger arealmulighetene for trøndersk matproduksjon fra jordbruket og prosjekteier kan dra nytte av i vurderingene av hvor og hvordan vi kan målrette vårt arbeid for økt norsk matproduksjon.

(Teksten til Innlandet:

Ut fra beskrivelsen av formålet vil målgruppen i første omgang være et arbeid som kornprosjekt og prosjekteier kan dra nytte av i vurderingene av hvor og hvordan vi kan målrette vårt arbeid for økt norsk kornproduksjon.)

Planlagte tiltak:

Vi må i første omgang følge de samme vekstgruppene som Innlandet skal vi få denne delen i havn nå i år. Det vil kreve flere analyser å ta med beite, potet, bær, frukt og grønnsaker i denne omgang, og det vil fordyre og forsinke prosjektet. Derfor foreslår vi å gå for de tre vekstgruppene til Innlandet i første omgang, og peke ut veien videre når denne rapporten foreligger (14. oktober hvis vi signerer innen 30. juni på igangsettelse).

Vi ønsker med dette å kartlegge omfanget av arealer som er egnet for matkorn, fôrkorn eller bare gras. Vi har drøftet hvordan dette kan gjøres på en best mulig måte, og har i dialog med NIBIO kommet fram til følgende løsning på hvordan dette kan gjøres rent praktisk:

Del 1 – Beregning

Vi kan ta utgangspunkt i jordsmonnsfigurer, modningsfunksjon i Gras og Kornmodellen vi benytter til egnethetskart for grønnsaker. Modellen er også brukt til korn og gras av oss i forbindelse med leveransen til Klimasmart landbruk. Kornmodellen splittes i Hvete (matkorn) og Bygg (fôrkorn). For alle jordsmonnsfigurer kan vi beregne sannsynligheten for å få fra, avling for henholdsvis matkorn, fôrkorn og gras. Disse tre sannsynlighetsverdiene per jordsmonnsfigur kan vi så kombinere ved å sette grenser for hvilken modningssannsynlighet som er akseptabel. Vi kan da finne i prioritert rekkefølge de figurene som er egnet for henholdsvis matkorn, fôrkorn og gras.

Del 2 – Presentasjon

Dette kan illustreres på et temakart på kommunenivå, grunnkrets eller eiendomsnivå. Den kan vises digitalt på en slik måte at man peker (mousecover) på en figur, og man vil ikke bare se hvilken vekst som er egnet, men også hvilke vurderingsgrunnlag som er lagt til på alle tre vekstkategoriene og hvilken sone figuren tilhører. Temakartet kan tegnes ut med AK-sonegrenser, og individuelle temakart for hver vekst med sonegrenser. Det vil være formålstjenlig å utarbeide statistikk som viser variasjonen innenfor valgte administrative enhet som kommune innenfor de ulike sonene.

Del 3 – Beregningene i en detaljert høydemodell innenfor sonene

Alle data kan knyttes til en digital høydemodell. Det betyr at vi kan beskrive høydestatistikk innenfor sonene og knyttet egnethetsverdi/sannsynlighet for de tre til høydeverdien. Analysen vil også ta for seg omfang av fulldyrket areal med bratt terreng innenfor hver kommune, med 1:3 eller 1:5. NIBIO vil benytte kategoriene som allerede ligger der med «bratt terreng» og kjøre statistikk på kommunenivå.

Del 4 – Vurdering av igangsettelse kartlegging og modeller der også beite, potet, bær, frukt og grønnsaker tas inn

Når rapport foreligger fra NIBIO medio oktober 2020, foretas en vurdering av materialet og om en skal gå videre for å få kartlagt de andre arealtypene. Det skal vurderes om det skal utvikles et verktøy som kan vise soneinndeling på gårdsnivå for hva jorda er egnet til, samtidig som det må vurderes hvordan en kan legge inn hva som er samfunnsøkonomisk mulig å produsere og hvilke forutsetninger som ligger hos gårdbrukeren. I det samfunnsøkonomiske ligger også områdets belastning for fredet rovvilt, hjortevilt og gås og hvordan en kan utvikle en modell for å vise dette.

Forutsetninger

Analysene krever jordsmonnkartlagte områder innenfor studieområdet. Dekningskart over jordsmonnkartlagte områder – Viser til Kilden. Det er kun de delene av regionene som er jordsmonnkartlagt som NIBIO kan utføre analyser for. Det er derfor ikke mulig å lage heldekkende statistikk (eller kart) for hele regionene. Det er sannsynligvis slik at kommuner som er delvis jordsmonnkartlagt er dekket på en slik måte at det foreligger jordsmonnkart for de beste jordbruksarealene. De mer marginale, ofte høyereliggende områdene er ikke dekket. Resultatet blir dermed ikke statistisk forventningsrettet – hverken for hele regionen, eller for hele kommuner når disse er bare delvis kartlagt. De kan likevel gi interessant og verdifull informasjon, bare resultatene tolkes og brukes med forstand.

For å veie opp for den manglende dekningen foreslår NIBIO å benytte høydemodell koblet mot AR5 som et tillegg til jordsmonndata. Med høydemodell koblet til AR5 kan vi vise

hvordan noen områder står fram som mer marginale innenfor en region eller ei tilskuddssone, og også vise slike areal på kart.)

(Teksten til Innlandet:

Vi ønsker med dette å kartlegge omfanget av arealer som er egnet for matkorn, førkorn eller bare gras. Vi har drøftet hvordan dette kan gjøres på en best mulig måte, og har i dialog med NIBIO kommet fram til følgende løsning på hvordan dette kan gjøres rent praktisk:

Del 1 – Beregning

Vi kan ta utgangspunkt i jordsmonnsfigurer, modningsfunksjon i Gras og Kornmodellen vi benytter til egnethetskart for grønnsaker. Modellen er også brukt til korn og gras av oss ifm leveransen til Klimasmart landbruk. Kornmodellen splittes i Hvete (matkorn) og Bygg (førkorn). For alle jordsmonnsfigurer kan vi beregne sannsynligheten for å få fra, avling for henholdsvis matkorn, førkorn og gras. Disse tre sannsynlighetsverdiene per jordsmonnsfigur kan vi så kombinere ved å sette grenser for hvilken modningssannsynlighet som er akseptabel. Vi kan da finne i prioritert rekkefølge de figurene som er egnet for henholdsvis matkorn, førkorn og gras.

Del 2 – Presentasjon

Dette kan illustreres på et temakart på kommunenivå, grunnkrets eller eiendomsnivå. Den kan vises digitalt på en slik måte at man peker (mousecover) på en figur, og man vil ikke bare se hvilken vekst som er egnet, men også hvilke vurderingsgrunnlag som er lagt til på alle tre vekstkategoriene og hvilken sone figuren tilhører. Temakartet kan tegnes ut med AK-sonegrenser, og individuelle temakart for hver vekst med sonegrenser. Det vil være formålstjenlig å utarbeide statistikk som viser variasjonen innenfor valgte administrative enhet som kommune innenfor de ulike sonene.

Del 3 – Beregningene i en detaljert høydemodell innenfor sonene

Alle data kan knyttes til en digital høydemodell. Det betyr at vi kan beskrive høydestatistikk innenfor sonene og knyttet egnethetsverdi/sannsynlighet for de tre til høydeverdien. Analysen vil også ta for seg omfang av fulldyrket areal med bratt terreng innenfor hver kommune, med 1:3 eller 1:5. NIBIO vil benytte kategoriene som allerede ligger der med «bratt terreng» og kjøre statistikk på kommunenivå.

Forutsetninger

Analysene krever jordsmonnkartlagte områder innenfor studieområdet. Dekningskart over jordsmonnkartlagte områder – Viser til Kilden. Det er kun de delene av regionene som er jordsmonnkartlagt som NIBIO kan utføre analyser for. Det er derfor ikke mulig å lage heldekkende statistikk (eller kart) for hele regionene. Det er sannsynligvis slik at kommuner som er delvis jordsmonnkartlagt er dekket på en slik måte at det foreligger jordsmonnkart for de beste jordbruksarealene. De mer marginale, ofte høyereliggende områdene er ikke dekket. Resultatet blir dermed ikke statistisk forventningsrettet – hverken for hele regionen, eller for hele kommuner når disse er bare delvis kartlagt. De kan likevel gi interessant og verdifull informasjon, bare resultatene tolkes og brukes med forstand.

For å veie opp for den manglende dekningen foreslår NIBIO å benytte høydemodell koblet mot AR5 som et tillegg til jordsmonndata. Med høydemodell koblet til AR5 kan vi vise hvordan noen områder står fram som mer marginale innenfor en region eller ei tilskuddssone, og også vise slike areal på kart.)

Kostnader og finansiering

I et samarbeid med bondelagene i Innlandet vil kostnaden bli 625.000 inkl mva delt på to ($625.000/2 = 312.500$) (Innlandet og Trøndelag).

Gitt at vi får dekt 75% via RT-midlene, så må egenandelen være 104.166,- og søknadssummen (avrundet) 416.700,-

Egeninnsatsens beregningsgrunnlag settes til kr 1.100,- pr time pr person.

Vedlegg

Hedmark Bondelag har lagt ved NIBIO sitt kostnadsoverslag og Kartlegging korn og gras (dokumentene ligger i P360)

Presisering etter styremøtet 30. juni 2020:

- I saksframlegget er det tatt med arbeidet i arbeidsgruppe som har jobbet med å se på om og hva som kan gjøres noe med når det gjelder AK-soner. Dette er tatt med som en del av bakgrunnen for arbeid med arealer til matproduksjon, og er ikke en del av NIBIO-prosjektet. NIBIO-prosjektet skal gi oss faktagrunnlag for ulike arealer til matproduksjon i form av kart og ulike kartlag. Hva dette kan brukes til er en del av det arbeidet bondelaget skal gjøre videre når rapporten kommer, og vil regnes som en del av egeninnsatsen i prosjektet.

Kari Åker
Fylkesleder

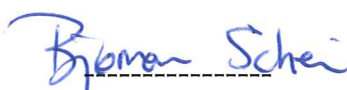

Erlend Fiskum
nestleder

Annette Brede

Kari Toftaker

Bjørnar Skjei

Eivind Såstad Mjølhus

Gunnar Alstad

Tove Schult

Petter Harald Kimo

Inger Oldervik (1. vara)

Anne Drugli (STBK)

Grete Beate Sunnset (STBU)